

Marieke Damen

**DE
LAATSTE
WENS**

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2025 Marieke Damen
Omslagontwerp: Buro Blikgoed
Omslagbeeld: © Roy Bishop / Arcangel Images
Foto auteur: © Melanie Marsman
Zetwerk: ZetSpiegel B.V., Best
Druk: ScandBook UAB, Lithuania, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 1698 6
ISBN 978 94 027 7425 2 (e-book)
NUR 330
Eerste druk maart 2025

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Elk ongeoorloofd gebruik van deze publicatie om generatieve kunstmatige-intelligentietechnologieën (AI-technologieën) te trainen is uitdrukkelijk verboden. De exclusieve rechten van de auteur en uitgever worden hierbij niet beperkt.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

Ik draag dit boek op aan iedereen
die een dierbare moet missen.

*Ik wist van je bestaan
Ik had je vaak gezien
Op een afstand in de menigte
Je behoorde anderen toe*

*Nu dender je gruwelijk mijn leven in
En klamp je je vast aan mij
Maar ik wil je niet
Ik had het goed zonder jou*

*Men zegt dat ik je moet dulden
Tot je weer gaat
Maar ik weet dat je terugkomt
Zolang als ik leef*

*Rouw, wat ben je intens rauw
Grillig en onvoorspelbaar
Ik wil je de deur wijzen
Maar ik heb je zo nodig*

Leer me jou te omarmen

PROLOOG

De meeste mensen leven op routines, die geven ze houvast in het leven. Zelfs de mensen die dag na dag vullen met andermans dood, die zich immers niet laat plannen. Misschien hebben zij juist méér behoefte aan vastigheid.

Steven in ieder geval wel. Door hem ken ik deze weg als geen ander. Iedere bocht – scherp of juist een flauwe buiging – kan ik blind nemen. Soms doe ik dat ook, gewoon om mezelf uit te dagen. Dan tel ik af van drie naar één en hou een paar seconden mijn ogen dicht. Het vergt uiterste concentratie, oefening en bovenal: vertrouwen in mezelf. Ik geef toe dat het eng is, en misschien ook wel een beetje krankzinnig.

Maar hebben we niet allemaal een beetje krankzinnigheid in ons?

Vandaag heb ik mijn ogen open, gefocust. De auto waarin ik rij is nieuw. In ieder geval voor míj, niet voor degene die hem voor een paar honderd euro op Marktplaats heeft gezet en blij is dat-ie er tenminste nog iets voor terugkreeg.

Steven rijdt in zijn privéauto voor me, een onopvallende Volvo.

Hij is een uitvaartondernemer, en zo rijdt hij ook. Precies de juiste snelheid, lange remweg bij bochten en langzaam weer versnellen. Alsof er een lijk in zijn auto ligt, terwijl hij nog helemaal niet kan weten dat dat binnen afzienbare tijd inderdaad zo zal zijn.

Deze landweg wordt niet veel gebruikt, gelukkig. De ramptoe-risten kunnen beter pas komen als het kwaad al is geschied. Zo zullen zij het zien: als het kwaad. Ik zie het als iets goeds, maar bij mij is alles altijd anders geweest, dus misschien telt dat niet.

Ik hou bijvoorbeeld ook niet van routines, zoals de meeste mensen, maar soms moet je doen alsof.

En daar ben ik mijn hele leven al goed in geweest.

Ik passeer de oude molen in de voorlopig laatste bocht. Vanaf hier kan zelfs Steven snelheid maken. Ik druk mijn gaspedaal dieper in en vraag me af of hij me al zal opmerken. Of hij zich zal verbazen over het feit dat ik wel heel snel dichterbij kom.

Het is makkelijker dan ik dacht. Steven is zo verrast dat hij niet eens de moeite neemt om tegen te sturen. Om mij terug te duwen naar mijn eigen rijbaan. Nee, hij laat zich gewoon door mij van de weg drukken. Zonder dat mijn auto de zijne raakt stuurt hij de berm in. Met een snelheid van precies tachtig kilometer per uur rijdt hij netjes tegen een van de dikke eiken langs de weg. Ik rem zacht genoeg om geen remsporen achter te laten en kijk in mijn achteruitkijkspiegel. De auto is op de plek waar Steven achter het stuur zit om de boom gevouwen. Een gelukje, want ook al rust alles op routines, een naderende dood blijft altijd onzeker.

Ik zet mijn auto in zijn achteruit en denk aan de tweesprong waarop ik op dit moment sta. Het brengt een zekere opwindning met zich mee die ik niet van mezelf ken. Alsof ik het leven ineens wel prima kan leven.

Vanuit mijn auto kan ik al zien dat er in Steven weinig leven

meer zit. Dat brengt mij op de route van de vijfde versnelling: vol gas vooruit. Wie niets te verliezen heeft, gaat sneller lopen. Of rijden, in mijn geval. Ik zet de auto weer in beweging en werp een blik op het klokje van het dashboard. Er zat weinig tijd tussen leven en dood. Mijn kleine Peugeot heeft geen schram opgelopen. Zoveel geluk had ik niet verwacht. Ik kan deze auto zomaar nog een keer gebruiken. Ook al hou ik niet van routines.

1

NADJA

Iedereen die ooit de voordeur heeft opengedaan en daar twee agenten in uniform aantrof, kan zich dat moment herinneren. Ook kan iedereen zich herinneren wat hij aan het doen was op het moment dat de bel klonk. Waar in huis hij zich bevond, welke kleding hij droeg, dat soort futiliteiten.

Ik sta op dit moment in mijn nakie in de badkamer en voel met een wiebelende vinger aan het water dat onder me ligt. De bloemige geur van lavendel dringt mijn neusgaten binnen. Ik snuif die diep op terwijl ik mijn hand door het zijdezachte schuim laat gaan. Aanlokkelijk, warm en zó verdiend na een slopende werkdag waarin we de uitvaart hebben begeleid van een jonge vrouw die zelfmoord had gepleegd. Ik ben gewend aan de dood – die is tenslotte onderdeel van mijn professionele leven –, maar dit soort uitvaarten went nooit. Er is te veel pijn en zonder uitzondering is er dat vervloekte schuldgevoel dat het verdriet bij de nabestaanden, dat toch al inktzwart is, overschaduwet. De woorden *had ik maar en als ik had geweten dat* zijn de afgelopen dagen al meerdere malen uitgesproken. Het kost me moeite me daarvoor

af te sluiten. Op dit soort dagen vraag ik me af voor welk beroep ik zou hebben gekozen als ik niet was opgegroeid tussen de overledenen van mijn ouders' uitvaartonderneming.

Ik twijfel of ik wil opendoen en kijk op naar mijn spiegelbeeld. Wie kan dat zijn? Ik heb toch geen afspraken? Nee, na zo'n soort uitvaart plan ik expres niets in om me in de beslotenheid van ons huis terug te trekken en bij te komen. In tegenstelling tot Steven, die elke donderdag naar de sportschool gaat om stoom af te blazen.

Ik stap met mijn voeten in het warme water om bij het badkamerraam te kunnen komen dat zich recht boven het bad bevindt. Misschien kan ik vanaf hier net zien wie er voor de deur staat. Terwijl de lavendelgeur zwaar om me heen hangt, schuif ik met mijn vingers twee jaloezieën van elkaar en tuur door de ontstane spleet.

Ondanks de hitte die opstijgt uit het bad bevries ik.

Voor ons huis, aan het eind van het pad dat naar de voordeur leidt, staat een politieauto.

Het water uit de kraan klettert door. Dat herinner ik me van dat moment. Net als de geur van lavendel, die ik nooit meer zal kunnen verdragen.

2

NADJA

‘Mevrouw Venema?’ Twee paar ogen kijken me vol medelijden aan.

Het lukt me niet om te antwoorden. Uit mijn keel klinkt een kort, hoog geluid. Januarikou trekt langs mijn benen.

‘Mogen we even binnenkomen?’ vraagt de agent die een opvallend lang voorhoofd heeft. Gek, hoe zulk soort details op zo’n moment opvallen. Zijn wenkbrauwen zijn borstelig, met enkele grijze haartjes die eigenwijs tussen de bruine uit springen. Hij stelt zich voor als agent Kuiper, en zijn collega, die kleiner van stuk is, als agent Dijkstra.

Ik knik, maar eigenlijk wil ik niet dat ze binnenkomen. Alsof ik het slechte nieuws dat ze ongetwijfeld komen brengen daarmee ook buiten de deur kan houden.

Ze lopen achter me aan door de gang, naar onze woonkamer. Hun voetstappen klinken hard. Dijkstra kucht.

‘Gaat u even zitten, mevrouw Venema,’ zegt Kuiper.

Werktuiglijk doe ik wat hij zegt. Ik schraap mijn keel. Als ik begin te praten, merk ik dat mijn stem terug is, maar er klinkt

paniek in door. ‘De kinderen!’ roep ik uit. ‘Alstublieft, er is toch niets met de kinderen? O god, mijn man is er niet.’

‘Met uw kinderen is alles goed, we zijn hier vanwege uw man Steven,’ zegt Kuiper. ‘Ik vrees dat we slecht nieuws hebben, mevrouw Venema. Hij heeft een auto-ongeluk gehad.’ Hij laat een korte stilte vallen voor hij verdergaat. ‘Helaas heeft hij het niet overleefd. Wij willen u condoleren met uw verlies.’

Nog zo’n moment. Ik weet dat ik hier zit, in de woonkamer. Onwillekeurig ben ik op Stevens plek gaan zitten, alsof ik voorvoelde dat hij die plaats nooit meer zal aanraken. De verwarmingsbuis tikt. Onze kat Mimi springt naast me op de bank en begint haar poot te likken.

Er zakt iets zwaars in mijn benen.

‘Mevrouw Venema?’ vraagt Kuiper. Zijn stem klinkt ver weg. Vaag registreer ik dat hij een gebaar naar zijn collega maakt, die mij vervolgens een flesje water aanreikt.

Ik krijg de dop er niet af; alle kracht is weggevloeid uit mijn vingers. Dijkstra neemt het flesje weer terug en draait de dop voor me open. ‘Voorzichtig, kleine slokjes,’ zegt hij. Ik vind het vertederend, Steven zal hem graag mogen.

Ik bedoel: zou hem graag gemogen hebben.

Zou hij het flesje terug willen? Vanwege het statiegeld? Ik vraag het.

‘Nee, het is voor u,’ antwoordt hij meteen. Daarna kijkt hij naar zijn collega alsof hij wil zeggen: *die is van ’t padje af*.

Maar de waarheid is dat niemand kan voorspellen hoe hij zal reageren op zulk nieuws. Ik kan het weten, want ik heb aan alle kanten van de dood gestaan. Je zou kunnen zeggen dat ik de dood door en door ken, maar niets is minder waar. Deze dood laat zien dat geen enkel sterven hetzelfde is.

Kuiper neemt na een korte kuch het woord. ‘Is er iemand die u kunt bellen, mevrouw Venema?’

Een flap van mijn badjas valt opzij, waardoor een been bloot komt te liggen. Snel schuif ik hem terug. ‘Hoe is het gebeurd? Ik bedoel... mijn man is een voorzichtige rijder.’

‘Er wordt nog onderzoek gedaan naar de toedracht, maar er lijken geen getuigen te zijn. Dat maakt het wat lastig om te reconstrueren wat er precies is gebeurd. De persoon die als eerste ter plaatse was trof alleen uw man in zijn auto aan. Het lijkt een eenzijdig ongeval te zijn geweest.’

‘Was hij op slag dood?’ vraag ik. ‘En waar is het gebeurd? Wie heeft hem gevonden?’ De vragen lijken door een dam te breken. Ze rollen in volle vaart over mijn lippen.

‘Het lijkt erop dat uw man niet heeft hoeven lijden, mevrouw.’

‘Zeg alsjeblieft Nadja,’ val ik hem in de rede. Dat gemeenvrouw irriteert me.

De agenten knikken synchroon. ‘Het ongeluk gebeurde op de Bredeweg. Uw man is in een flauwe bocht tegen een boom gereden. Zo op het eerste oog is er maar een kort remspoor te zien. Het moet heel snel gegaan zijn.’

Ik probeer het op me te laten inwerken. ‘De Bredeweg, zeg je? Daar rijdt hij zowat elke dag.’

Als verdoofd neem ik een slok water uit het flesje, maar de helft loopt erlangs. Met de mouw van de badjas veeg ik mijn wang droog.

‘We doen er alles aan om te ontdekken wat er precies is gebeurd. Het is best aannemelijk dat hij ergens voor is uitgeweken. Er loopt weliswaar geen groot wild in dat gebied, maar dieren kunnen overal oversteken,’ zegt Kuiper.

Ik knik begrijpend, maar dan dringt pas tot me door wat hij zegt.

‘Wilde je zeggen dat Steven dood is vanwege een konijn?’ vraag

ik fel. Mijn stem slaat over. Dijkstra schrikt zichtbaar van mijn onverwachte woede.

Eindelijk gebeurt het: ik barst in huilen uit. Lange halen, hoge snikken. Ik bescherm mijn gezicht met mijn handen. Steven is er niet meer. Steven zal nooit meer op deze plek zitten. Nooit meer zal ik de houtachtige geur ruiken die altijd om hem heen hing. De ochtenden zullen stil zijn, zonder zijn gerommel in de keuken als hij koffie voor ons zette terwijl de kinderen nog sliepen. Lieve help, had ik het vanochtend maar bewuster in me opgenomen. Waar was ik vanmorgen toen hij koffiezette? Ik druk mijn knokkels tegen mijn slapen om de herinnering aan die ochtend terug te halen. Waarom weet ik dat nou niet? Wáár was ik toen hij in de keuken bezig was? Hoezeer ik ook mijn best doe, ik kan er niet bij.

‘Ik weet het niet meer,’ breng ik snikkend uit. ‘Ik weet niet meer waar ik was toen Steven koffie maakte.’ Ik voel mijn neus nat worden en haal de mouw van mijn badjas erlangs.

‘Wat bedoel je precies, Nadja?’ vraagt Dijkstra.

Als ik opkijk, zie ik dat hij me onderzoekend opneemt.

‘Ik weet ook niet meer wanneer we elkaar voor het laatst in de ogen keken! Was dat voordat hij wegreed en ik hem nakeek? Had hij me gezien toen ik voor het keukenraam stond? Of hebben we elkaar nog aangekeken toen we terugreden van de uitvaart?’ Ik begin weer te snikken. ‘Ik weet niet meer waar ik was toen hij koffiezette!’

Mijn lichaam begint te schokken. Er wordt een hand op mijn schouder gelegd. ‘Nadja...’ zegt Kuiper zacht. ‘Zal ik iemand voor je bellen die met je mee kan naar het mortuarium?’

Ik kijk op en leg mijn trillende handen in mijn schoot. Mijn ogen voelen dik en branderig. Ik ben daar heel vaak geweest om een overledene op te halen, maar nooit als nabestaande.

‘Mijn moeder. Fleur en Thomas zijn bij haar.’ Ik slik. ‘Hoe moet ik het onze kinderen vertellen?’ De gedachte alleen al. Mijn hart hangt als een zwaar obstakel in mijn borstkas.

Ik sta op, maar mijn benen werken nog niet goed mee. Wankel begeef ik me naar de buffetkast, haal een zakdoekje uit een lade en snuit mijn neus.

De agenten volgen mijn bewegingen. Ze werken me op de zenuwen, ik wil ze mijn huis uit hebben.

‘Ik red me nu wel,’ zeg ik tegen ze, ‘dus als jullie het niet erg vinden...’

Ze staan tegelijk op. ‘Maar natuurlijk. Wij komen er wel uit,’ zegt Dijkstra iets te snel. Ze zijn ongetwijfeld blij dat ze weg mogen. Zij wel. Ik kan niet ontsnappen uit deze verstikkende atmosfeer.

‘Wacht,’ zeg ik als ze bij de deur staan. ‘Wie heeft mijn man gevonden?’

Kuiper neemt het woord. ‘We kennen zijn naam niet, maar het is een man van eind dertig. Mocht je met hem in contact willen komen, dan zal ik mijn best voor je doen.’

Ik knik. ‘Misschien wil ik dat nog wel.’

3

NADJA

De poort van onze schutting zwaait wijd open. Mijn moeder beent de tuin in met aan elke hand een van onze kinderen. Fleur draagt haar blauwe *Frozen*-jurk en huppelt zoals gewoonlijk. Steven en ik graptten altijd dat onze dochter nog steeds niet kan lopen; ze huppelt of rent steevast. In tegenstelling tot Thomas, die bedachtzaam voetje voor voetje op ons huis afloopt, alsof hij weet welke donderwolk er binnen de vier muren op hem wacht. Steven zei altijd dat het leek alsof we alle luchtigheid die we samen konden produceren in Fleur hadden gestopt en er niet aan hadden gedacht nog iets te bewaren voor ons tweede kind.

Fleur wervelt langs me heen naar de speelhoek en groet me in het voorbijgaan. Thomas blijft zijn oma's hand vasthouden. 'Waar is papa?' vraagt hij terwijl hij rondkijkt alsof hij Steven ergens tussen de kussens van de bank zal kunnen aantreffen.

Ik ontwijk zijn vraag door te zeggen dat ze boven wel even op de PlayStation en iPad mogen. Het druist tegen mijn principes in, maar een gestorven vader breekt de regels die in tijden van rust zijn opgesteld.

Angstvallig ontwijk ik mijn moeders blik. Het is uitstelgedrag, dat weet ik wel. Misschien hoop ik onbewust dat het verschrikkelijke nieuws zo kan worden teruggedraaid. Dat Kuiper en Dijkstra weer zullen aanbellen met de mededeling dat er niets met Steven aan de hand is. Dat er sprake is van een vergisongeluk, net zoals je ook vergismoorden hebt.

‘Ik ga beslag maken,’ zeg ik in een poging me vast te klampen aan iets simpels. In de keuken haal ik een pak bloem uit een van de kasten, maar het papier scheurt kapot als ik de verpakking wil openmaken. Een tapijt van sneeuw bedekt de tegels van de keukenvloer. ‘Shit!’ roep ik gefrustreerd terwijl ik het restant van de verpakking op de grond smijt. De keuken is gehuld in een witte mist.

Als ik begin te huilen, duwt mijn moeder me met lichte dwang naar de woonkamer. ‘En nu ga je me vertellen wat er aan de hand is,’ zegt ze streng.

Voor we gaan zitten, klop ik de bloem van mijn broek. ‘Steven is dood,’ zeg ik. ‘Steven is dood en hij komt nooit meer...’ Ik adem hikkend.

‘Wat?!’ Mijn moeder slaat geschokt een hand voor haar mond. ‘Dóód?’ vraagt ze, alsof ze wil controleren of ik het zeker weet. Ongelovig schudt ze haar hoofd. Ik vertel hortend en stotend het verhaal terwijl mijn moeder me vol afschuw aanhoort. Als ik niets meer weet te zeggen en ik me uitgeput achterover in de bank laat zakken, brengt mijn moeder met een frons tussen haar wenkbrauwen uit: ‘Op de Bredeweg nog wel. Daar rijdt hij zowat elke dag.’

Op de trap klinken voetstappen. Aan het trage tempo te horen is het Thomas. Ik wil het nog niet vertellen, want elke minuut, elke seconde, dat ik het niet vertel, rek ik hun leven waarin ze nog

gewoon een vader hebben. Paniekerig zoek ik mijn moeders ogen. Ze legt haar hand op de mijne. ‘Je moet het niet uitstellen, Nad. Toen je vader die hersenbloeding kreeg, heb ik het ook meteen verteld.’

Ik knik en veeg de tranen van mijn gezicht voor Thomas argwanend om de hoek kijkt. Alsof hij het aanvoelt perst hij zijn magere billen tussen die van mijn moeder en mij in. Ik voel de warmte van zijn lijf. ‘Waarom zit je op papa’s plek?’ vraagt hij. ‘Daar zit je nooit.’

Over zijn hoofd wisselen mijn moeder en ik een verbaasde blik.

Ze woelt door zijn haar voor ze opstaat. ‘Ik haal Fleur,’ zegt ze.

Fleur zet grote ogen op als ze een blik in de keuken werpt. ‘O, het lijkt wel sneeuw!’ Ze veegt wat losgeraakte plukken haar uit haar gezicht.

Ik glimlach vermoeid. ‘Kom even bij ons zitten, Fleur. We moeten jullie iets vertellen.’

Fleurs blik wordt ernstig terwijl ze bij mijn moeder op schoot kruipt. ‘Moeten we dan niet op papa wachten?’ vraagt ze.

‘Papa...’ begin ik aarzelend, maar ik krijg het niet door mijn strot. Ik besluit het ter plekke over een andere boeg te gooien. ‘Jullie weten dat papa en mama altijd voor de mensen zorgen die zijn overleden, toch?’

Fleur en Thomas knikken ernstig. ‘Die wassen jullie,’ zegt Fleur.

‘En weten jullie nog wat er later met die mensen gebeurt?’

Fleurs arm vliegt omhoog, alsof ze in de klas zit. ‘Die liggen in een kist in de koeling en daarna worden ze een ster aan de hemel. Net als Pip!’ roept ze, doelend op onze overleden poes.

‘Ik mis Pip,’ zegt Thomas zacht. Alsof ze het voelt, springt Mimi bij hem op schoot. Hij streelt haar kopje, waarna ze begint te spinnen.

Om onze kinderen te troosten heb ik Mimi gekocht, vlak nadat we Pip moesten laten inslapen. Mimi heeft er vervolgens voor gezorgd dat ze het verlies van Pip snel te boven waren.

Maar Steven is geen kat.

Ik trek Thomas bij me op schoot. Instinctief laat hij zijn hoofd tegen mijn borst zakken. Terwijl ik mijn vingers door zijn dikke, golvende haar laat gaan, zeg ik: ‘Papa gaat naar Pip. Hij wordt ook een ster aan de hemel.’

4

1991

Grote mensen hadden me nooit verteld dat ineens alles anders kon worden. Dat hoefde niet eens lang te duren. Het kon gewoon gebeuren in de tijd dat je je tanden poetste of de fiets in de schuur aan het zetten was nadat je hem weer eens per ongeluk buiten had laten staan. Bij mij gebeurde het toen ik in de kerstvakantie bij Elise aan het logeren was en haar moeder net een flensje op mijn bord schoof.

Nu was ik weer bij haar, dat was hetzelfde. Maar verder was alles veranderd.

‘Hoe gaat het met je moeder?’ vroeg de moeder van Elise terwijl ze ons een roze koek gaf. We waren net uit school.

Ik haalde mijn schouders op. ‘Hetzelfde,’ antwoordde ik. Dat antwoordde mijn vader ook altijd als iemand ernaar vroeg, dus volgde ik zijn voorbeeld maar. Ook al klopte het niet. Alles aan mijn moeder was niet hetzelfde als vóór de kerstvakantie, dus hoe kon hij dat zeggen? Ook weer zoiets.

‘En met je vader?’ vroeg ze door. Snel nam ik een grote hap van mijn roze koek, zodat ik niet meteen antwoord kon geven.

Misschien zou ze de vraag vergeten, maar ze bleef me maar aankijken met die nieuwsgierige ogen van haar. Dat was iets nieuws. Vroeger vroeg nooit iemand iets over mijn moeder. Nu leek het alsof de hele wereld haar kende.

Terwijl ik mijn roze koek opat, keek ik van haar naar Elise, en vervolgens naar Suzan, die vandaag mee ging spelen. Niet mijn idee. Ze zat me al vanaf school stom aan te gapen, maar had nog geen woord tegen me gezegd. Het liefst wilde ik ineens 'boe!' roepen, recht in haar gezicht, zodat ze zich rot zou schrikken.

Eindelijk slikte ik de grote hap door. 'Ook hetzelfde,' antwoordde ik. Door dat antwoord te geven voelde het alsof ik het mijn vader betaald zette dat hij over mijn moeder loog. Nu loog ik over hem, want mijn vader was ook niet meer hetzelfde als voordat ze in dat stomme tehuis ging wonen.

'We gaan naar boven, mam!' riep Elise. Ik rende achter haar aan de trap op. Suzan kwam als laatste, maar zij rende niet. Zij sjokte. Zo noemde mijn moeder dat altijd als ik mijn voeten niet optilde. *Sjok niet zo, Juul.*

Suzan pakte een opmaakpop uit een speelgoedbank die ook een kist was en ging op die bank zitten. Met een roze borstel kamde ze het haar van het hoofd, dat op een plastic ondergrond op haar schoot lag, alsof de pop onthoofd was. Ik besloot te doen alsof Suzan er niet echt was, anders zouden er alleen maar woorden uit mijn mond rollen die ik niet zou moeten zeggen. Ik draaide mijn rug een beetje naar haar toe. Daarna begon ik tegen Elise over mijn ruzie met een jongen uit onze klas. Ik had hem omvergeduwd, waardoor hij in een plas ranja was gevallen. 'Ik deed dat omdat hij het uit heeft gemaakt met jou. Dat had hij niet moeten doen. Of wil je hem nog terug?' vroeg ik aan Elise.

Ze trok een vies gezicht. ‘Natuurlijk niet. Wat denk jij nou? Die sukkel.’

‘Hoezo?’ vroeg Suzan. ‘Wil jij soms verkering met hem of zo?’

Ik zuchtte zoals ik mijn moeder vaak had zien doen als ik te veel vragen stelde. Ik draaide me om, zodat ik haar kon aankijken. ‘Duh, jij zeker. Nou, je mag hem hebben.’

Op dat moment liet Suzan de opmaakpop op de grond vallen, waardoor het hoofd van het bord schoot en door de kamer rolde. Elise schopte ertegenaan, waardoor hij bij mijn voeten kwam te liggen. Ik schopte hard terug. Het hoofd knalde langs Elise tegen de rand van het bed.

‘Goal,’ zei ik droog.

Het hoofd van Suzan werd helemaal rood, alsof ze de make-up op haar eigen gezicht had gesmeerd in plaats van op de pop. ‘Niet doen!’ riep ze, waarbij ze heel lang over het woord ‘doen’ deed. Jankkind.

Elise en ik speelden nooit met die pop, die ze van haar tante gekregen had. Ze hield niet eens van poppen. Suzan moest gewoon normaal doen.

Ik pakte een knalrode lippenstift uit een bakje op Elises bureau en kliederde een rode vlek op het voorhoofd van de pop. Daarna gaf ik het ding aan Suzan. ‘Hier, de pop is gewond.’

Ik zag dat Suzan haar best deed om niet te gaan huilen en ik wilde nog meer zeggen, zodat ze het wel zou doen, maar toen riep de moeder van Elise naar boven dat er telefoon voor me was. Ze kwam me op de trap tegemoet met zo’n draadloze telefoon als ze in Amerikaanse series hadden. Bij ons thuis hing de telefoon in de gang aan de muur, waardoor ik altijd in de kou moest bellen, want in de gang mocht de kachel niet aan. Mijn moeder vond dat zonde. Nu deed ik voor ik naar school ging weleens stiekem de verwarming aan, zodat het meteen lekker warm was als ik thuiskwam. Papa merkte er toch niets van.

‘Je vader,’ zei Elises moeder.

Ik nam hem aan. ‘Met Juul.’

‘Papa hier...’ Ik wachtte, maar eerst kwam er niets. Ik dacht: waarom bel je dan? Toen vroeg hij: ‘Hoe laat kom je thuis?’

De wekker van Elise gaf 16.08 uur aan.

‘Eh... vijf uur?’ vroeg ik, maar papa zei alleen maar ‘o’, waardoor het gek stil bleef. ‘Ik kom nu wel naar huis,’ zei ik. Vanuit mijn ooghoek zag ik dat Suzan opveerde.

‘Fijn,’ antwoordde papa. ‘Dan zie ik je zo.’

Ik gaf de telefoon terug aan Elises moeder. ‘Ik moet gaan,’ zei ik.

‘Nou, meid,’ zei ze, terwijl ze me even over mijn hoofd aaide. ‘Dan kom je gewoon morgen weer en blijf je weer eens iets langer, goed?’

Ik knikte. Ze liep naar beneden.

‘Tot morgen,’ zei ik tegen Elise.

‘Tot morgen,’ zei ze, bijna fluisterend.

‘Doei!’ riep Suzan vrolijk.